

Zabezpečovanie dôkazov cestou právnej pomoci v trestných veciach v praxi Slovenskej republiky.

**Alica Kováčová PhD.
zástupkyňa riaditeľa
Medzinárodného odboru
Generálnej prokuratúry SR**

Ciel', účel

- **Ciel'**
  - získať dôkazy na území dožiadaného štátu, pre účely dokazovania v trestnom konaní vedenom v dožadujúcom štáte
- **Účel**
  - použitie v trestnom konaní
  - vrátenie vlastníkovi

Právna pomoc predmet

- **§ 531 Tr. por.**
- Aktívna - o právnu pomoc žiada SR cudzie justičné orgány (pre konanie vedené v SR)
- Pasívna – vybavovanie dožiadaní o právnu pomoc pre cudzie justičné orgány
- **Právna báza**
  - reciprocita
  - medzinárodná zmluva
  - právne nástroje EÚ

Reciprocita

- **Zaručenie vzájomnosti** (prísľub štátu , § 479/ods. 1, ods. 2 Tr.por.)
- vedené trestné konanie (popis skutku, právna kvalifikácia)
- **Žiadosť - príslušný justičný orgán**
- **aktívna**
  - právna legitimácia na predloženie žiadosti (odkaz na Tr. por.)
- **pasívna**
  - V prípade pochybností –komunikácia s diplomatickým zastúpením
- **doručovanie diplomatickou cestou**
- Vykonanie úkonu sa neprieči právnemu poriadku dožiadaného štátu (§ 481 Tr. por.)
- Vykonanie úkonu sa uskutoční podľa práva dožiadanej strany (zásada *lex fori*)

Právna pomoc na báze medzinárodnej zmluvy podmienky - všeobecne

- Aplikovateľná medzinárodná zmluva
- v dožadujúcom štáte musí byť vedené trestné konanie vo veci, ktorej sa dožiadanie týka
- dožiadanie o právnu pomoc musí obsahovať
  - a) označenie orgánu, ktorý žiadosť podáva;
    - **justičný orgán** podľa vyhlásení žiadajúceho štátu
  - b) popis skutku a právna kvalifikácia
  - c) predmet a dôvod žiadosti;
    - súvislosť žiadaného úkonu s trestnou vecou
  - d) ak je to možné, údaje o osobe, ktorej sa žiadosť týka, a o jej štátnom občianstve, **nie** rodné číslo;
  - e) urgentnosť, prípadne časová koordinácia, iné špecifické postupy
    - napr. poukázať na čl. 4.ods. 1 MLA 2000
  - f) kontaktné osoby

Dôkaz

- **Trestný poriadok SR** (§ 119 ods. 2)
    - za **dôkaz** môže slúžiť všetko, čo môže prispieť k náležitému objasneniu veci a bolo získané z dôkazných prostriedkov zákonným spôsobom
- Priamy poznatok, alebo výsledok činnosti orgánov činných v trestnom konaní pri dokazovaní
- **dôkazné prostriedky**
    - výsluch obvineného, svedkov, znalcov, posudky a odborné vyjadrenia; preverka výpovede na mieste, rekognícia, rekonštrukcia, vyšetrovací pokus, obhliadka, veci a listiny dôležité pre trestné konanie, oznámenie, použili informačno-technických prostriedkov alebo prostriedkov operatívno-pátracej činnosti.
- Dôkazným prostriedkom je samotná procesná činnosť orgánov činných v trestnom konaní, ktorá slúži k spoznaniu skutkovej okolnosti

Spôsob zabezpečenia dôkazu

- základným predpokladom zákonnosti a použiteľnosti dôkazu je spôsob vykonania procesného úkonu, ktorým sa získava
  - musí byť vykonaný v súlade s právom dožiadaného i dožadujúceho štátu
- vykonanie žiadaného úkonu (SR)
  - Podľa ustanovení práva dožiadaného štátu - **generálny princíp**
  - Podľa ustanovení práva dožadujúceho štátu – **ak tak ustanovuje medzinárodná zmluva a dožadujúci štát to uviedol vo svojej žiadosti** (MLA 2000,II DP ETS 30, RR)

Spôsob zabezpečenia dôkazu

procesné úkony

- **Procesné úkony nevyžadujúce zásah do individuálnych práv**
  - **napr.** výsluch, rekognícia, rekonštrukcia, vyšetrovací pokus, dobrovoľne vydané veci, listiny...
- **Procesné úkony vyžadujúce zásah do individuálnych práv** (rozhodnutie justičného orgánu)
  - **napr.** domová prehliadka, prehliadka iných priestorov a pozemkov, sledovanie osôb a vecí, použitie agenta, odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky...
- **Procesné úkony vykonané osobitnými formami vzájomnej pomoci**
  - Videokonferencia, telefonická konferencia, kontrolovaná dodávka, spoločný vyšetrovací tím...

Zaistenie a odovzdanie dôkazu

- **Zaistenie**
  - Obmedzenie dispozície s vecou s cieľom predbežne zabrániť zničeniu, premene, premiestneniu, alebo nakladaniu s vecou, ktorá môže slúžiť ako dôkaz v trestnom konaní
- **Právny základ**
  - reciprocita
  - medzinárodná zmluva
  - Rámcové rozhodnutie (implementované vnútroštátnou právnou úpravou)

Alternatívy zabezpečovania dôkazov

- **Právna pomoc na základe dožiadania**
  - reciprocita
  - aplikovateľné medzinárodné zmluvy
- **Vzájomné uznávanie rozhodnutí**
  - aplikovateľné právne nástroje EÚ
- Podľa aktuálnej právnej úpravy SR má príslušný justičný orgán, v postavení dožadujúceho orgánu možnosť vybrať najvhodnejšiu alternatívu

Vykonanie zaistenia veci podľa práva SR

- **Právny základ**
- – doručená žiadosť príslušného justičného orgánu cudzieho štátu, ktorá jasne definuje **predmet a účel** zaistenia veci
  - Vec hnuiteľná (v prípade nehnuteľnosti ide o zaistenie majetku podliehajúce iným štandardom právnej úpravy)
- **Trestný poriadok § 550**
  - Ods. 1) „ na žiadosť cudzieho orgánu o právnu pomoc možno zaistiť vec a následne ju odovzdať do cudziny“
  - Ods.2) „odloženie odovzdania zaistej veci pre potreby trestného konania v SR“
  - Ods.3) „- vrátenie veci dožadujúcim orgánom
    - možnosť vzdať sa vrátenia
    - možnosť vrátiť vec vlastníkovi

Vykonanie zaistenia veci podľa práva SR II

- **povinnosť vydať vec dôležitú pre trestné konanie (§ 89)**
- **odňatie veci – (§ 91)** predchádza výzva na dobrovoľné vydanie
  - **príkaz – prokurátor**
    - policajt (predchádzajúci súhlas prokurátora)
- **úschova veci – (§ 94)** prokurátor, ak nevie zabezpečiť, poverí právnickú, fyzickú osobu, alebo iný štátny orgán, vykonávajúci v tejto oblasti podnikateľskú činnosť

Vzájomné uznávanie ako forma spolupráce pri zabezpečovaní dôkazov

- Tampere 1999
  - prvýkrát princípy vzájomnej dôvery a vzájomného uznávania rozhodnutí
- Haag 2000
  - potvrdená cesta budovania justičnej spolupráce na týchto princípoch
- Princíp vzájomného uznávania by sa mal uplatňovať vo všetkých fázach trestného konania
- Musí rešpektovať princípy subsidiarity, proporcionality a nezávislosť súdu
- RR súčasnosti aplikované v SR a obsahujúce úpravu zaisťovania dôkazov
  - Zákon o EZR č. 154/2010 Z. z.
  - Zákon o vykonaní príkazu na zistenie majetku alebo dôkazov v EÚ č. 650/2005 Z. z.

Získavanie/zaist'ovanie dôkazov podľa RR

- Cieľ
  - Skvalitnenie justičnej spolupráce minimalizáciou formálnych postupov pri vzájomnom uznávaní a vykonávaní rozhodnutí
  - prijať rámcové rozhodnutia za účelom aproximácie zákonov a iných právnych predpisov členských štátov. Rámcové rozhodnutia sú záväzné pre členské štáty, pokiaľ ide o výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom voľba foriem a metód sa ponecháva na vnútroštátne orgány. Tieto rámcové rozhodnutia nemajú priamy účinok,
- Perspektíva
  - Premena tradičných vzťahov spolupráce medzi ČS na systém voľného pohybu rozhodnutí justičných orgánov ČS v trestných veciach vrátane predbežných a konečných rozhodnutí
- Predmet úpravy
  - Príslušné zákony upravujú podmienky a rozsah aplikácie rámcových rozhodnutí na účely realizácie zaistenia, spôsob styku justičných orgánov, zasielanie písomností (uplatnenie zásady bezprostredného a priameho styku) medzi justičnými orgánmi a postupy a náležitosti konania
- Aplikácia len vo vzťahu k ČS EÚ

Vzájomné uznávanie rozhodnutí justičná spolupráca v trestných veciach.

- **Rámcové rozhodnutie**
- **Rámcové rozhodnutie bolo právnym aktom 3. piliera /po Lisabone zrušený/.**
- **Je záväzný pre členské štáty, pokiaľ ide o výsledok, ktorý sa ním má dosiahnuť, pričom voľba foriem a prostriedkov na jeho dosiahnutie sa ponecháva na národné orgány.**
- **Nemá priamy účinok a musí byť implementované vnútroštátnym právnym aktom.**

Aplikácia zákona o vykonaní príkazu na zaistenie majetku alebo dôkazov v EU č. 650/2005 Z. z. na účely zaistenia dôkazov

- **Účel**
  - Transpozícia Rámcového rozhodnutia Rady 2003/577/SVV z 22. júla 2003 o vykonaní príkazu na zaistenie majetku alebo dôkazov v EU
- **Cieľ**
  - Automatické uznávanie a vykonávanie rozhodnutí o zaistení majetku a rozhodnutí o zaistení dôkazov vydaných v trestných konaniach justičnými orgánmi ČS EU
  - Skvalitnenie justičnej spolupráce minimalizáciou formálnych postupov pri vzájomnom uznávaní a vykonávaní rozhodnutí
- **Perspektíva**
  - Premena tradičných vzťahov spolupráce medzi ČS na systém voľného pohybu rozhodnutí justičných orgánov ČS v trestných veciach vrátane predbežných a konečných rozhodnutí
- **Predmet úpravy**
  - Zákon upravuje podmienky a rozsah použitia príkazu na zaistenie, spôsob styku justičných orgánov, zasielanie písomností (uplatnenie zásady bezprostredného a priameho styku) medzi justičnými orgánmi a postupy a náležitosti konania pri aplikácii príkazu

Príkaz na zaistenie a osvedčenie SR - aktívna

- **Príslušnosť justičného orgánu SR na vydanie príkazu na zaistenie**
  - Prokurátor
  - Sudca pre prípravné konanie
  - Súd
- **Príkaz na zaistenie – rozhodnutie podľa TP SR (§§ 90,91)**
- **Príslušný justičný orgán SR**
  - vydá príkaz a zašle spolu s vyplneným osvedčením (príloha č. 2) vykonávajúcemu justičnému orgánu
  - pripojí žiadosť o odovzdanie dôkazu do SR (§ 7 ods. 1)
- **Povinnosť vzájomne sa informovať**
- **Jazykový režim**
  - Povinnosť štátu pôvodu preložiť osvedčenie do úradného jazyka vykonávajúceho štátu
  - Príkaz možno zaslať bez prekladu

Príkaz na zaistenie a osvedčenie SR – pasívna

- **Príslušnosť justičného orgánu SR uznať príkaz na zaistenie na území SR**
  - Prokurátor okresnej prokuratúry
    - Dôvod – zákonné oprávnenia, flexibilita, rýchlosť konania
  - Spôsoby rozhodnutia
    - Príkaz uzná a zabezpečí jeho vykonanie
    - Príkaz uzná a nariadi odklad jeho vykonania z dôvodu uvedeného v § 12
    - Rozhodne o odmietnutí uznania a vykonania príkazu z dôvodov uvedených v § 11
  - Forma rozhodnutia
    - Uznesenie
    - Možnosť podať sťažnosť bez odkladného účinku
    - Rozhodovanie o sťažnosti – sudca pre prípravné konanie okresného súdu v obvode ktorého je činný prokurátor, ktorý rozhodnutie vydal
  - Lehoty na rozhodnutie
    - Podľa § 8 zákona 24 hodín od doručenia príkazu, ak je možné v tejto lehote zabezpečiť podklady nevyhnutné na rozhodnutie
    - Možnosť predĺžiť lehotu vzhľadom na znenie čl. 5 ods. 3 RR

Príkaz na zaistenie a osvedčenie SR – pasívna II

- **Dôvody brániace uznaniu a vykonaniu**
  - dôkazy sa stratili, boli zničené
  - dôkazy nedostatočne identifikované v osvedčení
- **Povinnosť informovať štát pôvodu bezodkladne**

- **Príslušnosť justičného orgánu SR vykonať príkaz na zaistenie na území SR**
  - Prokurátor
    - Oprávnený poveriť vykonaním zaistenia policajta

Dôvody odmietnutia uznania a vykonania príkazu

- **Dôvody odmietnutia**
  - Nesplnenie formálnych a vecných (obsahových) náležitostí – nebolo vydané alebo zaslané relevantné osvedčenie, je neúplné, zjavne nezodpovedá príkazu, nie je vyhotovené v preklade do slovenského jazyka

  - Príkaz je vydaný na veci/ dôkazy ktorých vlastníkom je osoba požívajúca výsady a imunity podľa práva SR, alebo medzinárodného práva

  - O veci už bolo právoplatne rozhodnuté príslušným orgánom v SR

- Justičný orgán SR môže určiť primeranú lehotu na odstránenie nedostatkov

Dôvody na odklad vykonania príkazu

- **Taxatívne určené zákonom v súlade s RR**
  - Vykonanie by mohlo sťažiť alebo zmariť trestné stíhanie vedené v SR
  - dôkazy ktoré sú predmetom príkazu už boli zaistené v trestnom konaní vedenom v SR alebo v cudzine
- **Povinnosť informovať justičný orgán štátu pôvodu**

Realizácia príkazu justičným orgánom SR

- **Právna forma príkazu**
  - Zaistovacie (Predbežné) opatrenie
- **Dôsledky realizácie príkazu**
  - Odovzdanie dôkazu justičnému orgánu štátu pôvodu
  - Zaistenie dôkazu
    - Zostanú zaistené v SR do rozhodnutia o odovzdaní dôkazu
  - Možno podmieniť výhradou vrátenia

Správa a úschova zaistenej veci

- **Príslušnosť**

- Výkon správy zabezpečuje justičný orgán SR prokurátor prostredníctvom právnickej alebo fyzickej osoby alebo iného štátneho orgánu, ktorý má v predmete podnikania výkon takejto činnosti
- v niektorých prípadoch vyžaduje veľké náklady

Zrušenie zaistenia majetku alebo dôkazov

- **Ochrana práv fyzických, právnických a tretích osôb**

- **dôvody**

- Príkaz bol zrušený v štáte pôvodu
- V štáte pôvodu bol obmedzený rozsah zaistenia
- Dôvody na trvanie zaistenia pominuli

Aplikácia zákona o Európskom zatýkacom rozkaze č. 154/2010 Z. z. na účely zaistenia dôkazov

- **Článok 29**
- **Odovzdanie majetku**
- 1. Na žiadosť súdneho orgánu štátu pôvodu alebo z vlastnej iniciatívy, vykonávajúci súdny orgán v súlade so svojím národným právom zaisť a odovzdá majetok, ktorý:
  - a) možno použiť ako dôkaz, alebo
  - a) vyžiadaná osoba získala v dôsledku trestného činu.
- 2. Majetok uvedený v odseku 1 sa odovzdá, aj keď sa európsky zatykač nemôže vykonať z dôvodu úmrtia alebo úteku vyžiadanej osoby.
- 3. Ak majetok uvedený v odseku 1 podlieha zhabaniu alebo konfiškácii na území vykonávajúceho členského štátu, tento môže, ak je majetok potrebný v súvislosti s prebiehajúcim trestným stíhaním, dočasne ho zadržať alebo odovzdať vydávajúcemu členskému štátu pod podmienkou, že bude vrátený.
- 4. Všetky práva, ktoré vykonávajúci členský štát alebo tretie strany môžu získať na majetok uvedený v odseku 1, zostávajú zachované. Ak takéto práva existujú, vydávajúcí členský štát vráti majetok bezplatne vykonávajúcemu členskému štátu bezprostredne po skončení trestného stíhania.

Aplikácia zákona o Európskom zatýkacom rozkaze č. 154/2010 Z. z. na účely zaistenia dôkazov II

- **§ 39**
- **Zaistenie a odovzdanie veci**
- (1) Na žiadosť justičného orgánu štátu pôvodu alebo z vlastného podnetu zaisť a odovzdá vykonávajúci justičný orgán vec, ktorá môže slúžiť ako dôkaz, alebo vec, ktorú vyžiadaná osoba získala z trestného činu, pre ktorý bol vydaný európsky zatýkací rozkaz.
- (2) Vec podľa odseku 1 sa odovzdá aj vtedy, ak európsky zatýkací rozkaz nemožno vykonať kvôli smrti alebo úteku vyžiadanej osoby.
- (3) Ak vec podľa odseku 1 podlieha prepadnutiu alebo zhabaniu na území Slovenskej republiky a ak je potrebná pre trestné konanie, môže si ju príslušný orgán dočasne ponechať alebo ju odovzdať štátu pôvodu s podmienkou jej vrátenia.
- (4) Práva vykonávajúceho štátu alebo tretích osôb vzťahujúcich sa k veci podľa odseku 1 nie sú dotknuté. Ak sa preukáže existencia týchto práv, vráti štát pôvodu takú vec na svoje náklady príslušnému orgánu neodkladne po skončení trestného konania v tomto štáte.

Aplikácia zákona o Európskom zatýkacom rozkaze č. 154/2010 Z. z. na účely zaistenia dôkazov III

- Podmienky
- Žiadosť – podrobne vyplnená príslušná časť formulára EZR
  - (g) Tento zatýkací rozkaz sa vzťahuje aj na zaistenie a odovzdanie vecí, ktoré možno použiť ako dôkaz:
    - Tento zatýkací rozkaz sa vzťahuje aj na zaistenie a odovzdanie vecí vyžadanej osoby, ktoré získala spáchaním trestného činu:
      - Opis vecí (a miesta, kde sa nachádzajú) (ak je známe):
        - vyplnenie formulára príslušným justičným orgánom nahrádza žiadosť o právnu pomoc, s poukazom na skutočnosť,
        - ide o samostatné konanie smerujúce k zaisteniu vecí
        - skúmanie obojstrannej trestnosti i v prípade vyznačenia 32 kategórií tč

Aplikácia zákona o Európskom zatýkacom rozkaze č. 154/2010 Z. z. na účely zaistenia dôkazov IV

- Zásah do základných práv a slobôd
- a) trestný čin, na ktorý sa dožiadanie vzťahuje, je trestný podľa právneho poriadku tak dožadujúcej, ako aj dožiadanej strany;
- b) trestný čin, na ktorý sa dožiadanie vzťahuje, je trestným činom podliehajúcim vydaniu v dožiadanom štáte;
- c) vykonanie dožiadania je v súlade s právnym poriadkom dožiadanej strany.
-
- **Odporúčanie č. 19:** Rada sa dohodla, že otázkou uplatňovania článku 29 rámcového rozhodnutia sa budú zaoberať jej príslušné prípravné orgány, aby sa analyzovali problémy, ktoré by mohla spôsobiť rozdielna prax.
-